

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — **Előfizetési ár** egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — **egy szám ára** 12 kr. — **Hirdetések díja** száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Ö n s e g é l y.

II.

Prózai természetemben van, hogy az üres panaszkodást nem szeretem; ha látom a bajt, s nincs módom rajta segíteni, csendes megadással tűröm; vagy igyekszem, ha lehet, orvosszert keresni.

Lássuk, van-e valamely orvosság, mely segíthetne felekezetünk kicsiny és gyenge tagjain, a kis és szegény egyházakon, lelkészekén és tanítókon.

Első volna, mire szemeinket vetnünk kellene és lehetne: az állam, s jelesül az 1848. XX. t. cz. 3. §-a. — De erre bizvást elmondhatjuk, hogy halva született: legalább most távolabb vagyunk attól, mint bármikor. — Az első szülött elvette az első áldást, s pedig oly mértékben, hogy az utóbbiaknak többé nem jut semmi, éljenek meg, a hogy tudnak. A tősgyökeres magyar ref. egyház maig is keresi honját a hazában, mely, mint szeretetlen anya, e hős gyermekét, mely érette, szabadságáért és életéért, vérét pazarlotta, kitagadta azt, s könyörtelenül nézi ezer vérző sebeit, küzködését léte fentartásáért, éhezését és rongyait. — Az újabb időkben vetett ugyan az állam nekünk egy kis alamizsnát az államsegélyben; de utóbb ez is vita tárgyává lett s leszállított 5% kal, s kilátásba helyeztetett annak lassanként elenyésztése, — mi valószínűleg annyi volna, mint a koldustól visszavenni a nyújtott kenyér-darabot. — A képviselőház pénzügyi bizottsága utolsó tárgyalásából az vehető ki, hogy az államsegély talán meghagyatik eredeti mennyiségében, de sajnálni lehet, hogy egy reform. ember, Kerkápolyi K. nyilatkozott úgy, hogy ha valamiben, ebben lehetne takarékoskodni, annak megvonásával. Lehetséges-e, hogy nem birna semmi ismerettel a mi egyházaink és iskoláink állapotáról; vagy csak azt nem vette észre, hogy a fürdővízzel kiönti a gyermeket is? — Szóval, az államtól — e morzsahulladékon kívül, nem várhatunk semmit.

A második volna: pótadó által emelni az egyházi adót; s erre célzó nyilatkozatot hallottam — némj gúnyos mosoly kíséretében, ott, hol, mint törvényes

közeg előtt, bajainkról panaszkodtam. — Nem állítom, hogy nagy, népes és vagyonos egyházközségekben is lehetetlen volna e forráshoz nyúlni: de tapasztalásból mondhatom, ismervé egyházaink állapotát, hogy az egyházi adó emelése felettébb bajos dolog; s több helyen készebbek lennének a hívek elhagyni vallásukat és egyházukat, mint többet fizetni. Egy-egy felmerült célra, például templom, paplak és iskola építésre, még csak megtűrik híveink az önmegadóztatást; — de állandóan felemelt adó fizetést már nem.

Tehát nem marad hátra más, mint az önkéntes adományok gyűjtése, — alte Geschichte, und doch ewig neu — a német Gusztáv Adolf, a magyar evang. egyetemes gyámintézet, az erdélyi élő krajczáros tőke példájára.

Sietek kijelenteni, hogy én, az együve tartozás és testvériség megbizonyítására, az öt magyar reformált egyházkerületet magában foglaló Egyetemes reformált segélyegyletet óhajtok, Bethlen Gábor, Bocskay István vagy más választandó cím alatt. De minthogy az öt egyházkerület ebbeli egyetértése és megállapodása nem egyhamar történhetik, addig is, míg az létre jöhetne, a tisztántúli egyházkerület magyar ref. segélyegyletét óhajtom minél nagyobb mérvben gyámolítatni — mely egyházkerületnek, mint a magyarországiak közt legnagyobbak, kétségen kívül legtöbb segélyezendői is vannak, — az államsegély azon része pedig, mely az állandó segélyezésekre fordítandó, igen csekély összegre szállott alá. Erre nézve eszmém ez:

A ft. egyházkerület, talán már a tavaszi közgyűlésen, elhatározná, hogy segélyegylete évenkénti mulhatlan gyűjtések által gyarapíttassék. E végre egy bizonyos meghatározott Úrnapon, legcélszerűbben november közepén, a mikor elkezdődnek a nyári és szüreti munkák után a templomok népesebbek lenni, minden lelkész köteleztetnék beszédet tartani az adakozásról, ismertette a segélyegylet célját, s a beszéd és könyörgés után kihirdetné, hogy azon a héten presbiterek által meg fognak kerestetni a hívek házaiknál önkéntes adományaik — pénz, gabona —

átvételére. Kezdetben legalább hasznos volna, ha a kisebb egyházak lelkészei magok is megtennék a megkeresés fáradságát. — Egynél több gyűjtés aztán évenként nem történék; s minden egyház fel volna hatalmazva megtartani a kéregető egyházak netaláni küldöttei részére, — kiknek aztán a gyűjtés nem engedtetnék meg a lakosoknál, hanem a gondnoktól vennék át azt, a mi juttathatik. — Különben is óhajtandó, hogy a küldöttek általi kéregetés szünték meg, miután a gyűlt alamizsna egy jó részét a küldöttek élleme emészti fel. — Megszünhetnének ezzel az egyházkerületi pénztárba adandó pénzek sok rovatai is; például: Folyamodó — kebelbeli — belhoni, más kerületbeli — külhoni segélyezendő egyházak, — s a hirdettetni rendelt egyházak rovatai.

Én az ily gyűjtések után, ha azok általános lelkesedéssel karoltatnának fel, nem csekély eredményt várok. Közlebb több czélokra kellvén adakozni, felhívtam a lelkészársakat gyűjtés rendezésére, s 17 egyházból e napig, melyen ezt írom, 65 frt gyűlt be, pedig még igen jelentékeny egyházak nem küldték be adományaikát, s 17 egyház csak fele azon egyházaiknak, melyek adakozhatnak.

A gyűjtésekről aztán egész nyilvánossággal kellene számolni az egyházmegyei kinyomatott jegyzőkönyvekben, elismerésül azoknak, kik jól gyűjtöttek, s megszegyenítésül azoknak, kik hanyagok voltak. A gyűjtött összegeknek, nehogy más czélokra fordítottassanak, haladék nélkül az esperesthez kellene beküldetni, nem várva a vizitáció általi átvételt — ki a gyűlt összeget, midőn mindenünnen bejött, beküldené a ref. segély-egylet pénztárnokához.

Sajnálattal kell megvallanunk, hogy mi, magyar ref. lelkészek, rendesen restelljük és szégyenljük az alamizsnakérést, nemcsak önmagunk, hanem megbizottak által is. Pedig igen szépen nyilatkozik e tárgyban Vinet, — szólván a parokhia szegényei segítéséről — de a mi érthető minden jó célra. „A jó — mond ő — mit a lelkipásztor anyagilag maga tehet, igen kis dolog ahhoz képest, mit tehet közbenjárása által. Ő a szegények küldötte a gazdagoknál, s a gazdagoké a szegényeknél. Az elsőbbségnél az eljárás kényes és nehéz. El kell készülni lenni a visszautasításokra, sőt a sértésekre. Kell, hogy gyakran eszébe jusson a lelkipásztornak, azon magasztos jellemvonása egy lelkésznek, ki midőn egy türelmetlen gazdagtól arczul ütettetett, ahhoz így szólott: Ime ez nekem, s most szegényeimnek? Mindenesetre, nem volna igazság, semmi tekintettel nem lenni a helyzetekre. Tudni kell érdeklődést gerjeszteni a szükségben levő iránt..... nem kényszeríteni erkölcsileg az adásra; megelégedni, ha valaki ad, s nyugodtan fogadni, ha nem ad; de minden esetben betölteni e küldetést ép annyi szabadsággal, mint szerénységgel és kíméllettel. Szégyenleni azt annyi volna, mint megtagadni a lelkipásztorság egyik legszebb részét, s előkészíteni az elutasítást.

Segélyezendők volnának immár nagyobb terjedelemben:

a) Első sorban, a más nemzetiség közé ékelt, s elenyészés veszélyében forgó kisebb egyházak, lelkészek és tanítók.

b) Azon kisebb egyházak lelkészei és tanítói, mely állomásokra segély nélkül hivataloskodók nehezen találkoznak.

c) Az adóhátralékok miatt — ha az ok nem hanyagság, hanem valódi tehetetlenség — zavarba jött egyházak.

Az egyházmegyék általi ajánlásnak pedig lelkiismeretesnek kell lenni ezután s megszűnni a protekcióknak.

Az államsegélyből fentartott 2000 frtot, évenként, az építkezni, különösen iskolát építeni, kényszerült gyengébb egyházaknak adnám, kamat nélkül, vagy igen kevés kamatra, részletfizetésre.

Előadtam csekély véleményemet — vajha ne lenne pusztában elhangzott szó. — Ne a Gusztáv Adolf — különben igen tisztelt — egylettől várjunk mi segítséget, hanem várjunk magunktól, s jól rendezett évenkénti gyűjtéseinktől. Ha már koldulnunk kell, kolduljunk magunktól, ne idegentől. — Videant consules, sat.

Püspöki, 1878. jan. 9.

Pap Károly,
esperest.

Úti emlékek s a belmissió.*)

Tengeren utazásom 54 órát vett igénybe. Szép reggel derült reánk harmadnapon, a midőn megláttuk a skót partokat. Edinburghba jutottam. Edinburgh, egészben véve, komoly, masszív, egyszersmind egészséges; kifejezéseként azon szellemnek, mely benne uralkodik. Sehohsem láttam annyi erőteljes alakot mint itt; de azt is hozzáteszem, hogy valódi szívesség, és jó indulat jellemzi Észak ezen erőteljes és gazdag népét, hogy pedig az ily szívéllyesség, mily jó benyomást gyakorol az idegenre: azt kiki tudhatja.

Engem főleg, — s mondhatnám kizárólag az egyházi, a vallásos élet érdekelt itt. Szemlélet útján győződni meg, oly dolgok felől, a melyekről már egyszer-másszor olvastam, de a melyeket a valóságban még nem láttam; ez volt az én forró ohajtásom. S most már elmondhatom, hogy azoknak, a kik az itteni vallásos életet előttünk lerajzolták, s a kiknek leírásait, néha tán túlzottaknak is vettük — igazuk volt; mert valóban klasszikus földje e város a keresztyénségnek, a reformációnak.

Nem szokásom külsőkből itélni, jól tudva, hogy frons prima decipit multos s így az a körülmény, hogy Edin-

*) Ez első közlemény főbb pontjai: Edinburgh, templomok. Lelkipásztori gondhiány és közöny okai nálunk, — istentisztelet, szónok és igehirdető, a megzavart egyházi beszéd.

burghban, minden 10,000 lélekre 6 templom esik, s így összesen 120 templom van benne, — eleinte igen kevés jelentőséggel birt előttem, mert hiszen a róm. kath. városokban is láthatja az ember a temérdek tornyot és templomot, anélkül, hogy a vallásos élet valami nagy virágzását észlelhetté. Ámde itt más egyebet jelent a sok templom. Ezek ugyanis nem luxusból, hanem a növekedő gyülekezetek szükségéhez képest, nagy részben ezeknek önjelölésükön építették. Továbbá kedves ellentétet képeznek ezek, a mi rengeteg templomainkkal, mert olyanok, hogy bennök, a szegény lekipásztornak, nem szükség a rekedtségig kiabálnia. Kényelmesen, angol komforttal vannak berendezve, s számbeli sokaságuk is, a közönség kényelmére szolgál, melynek nem kell messze fáradnia, hogy az ígét hallgathassa, hanem a város bármely részén is, kielégítheti vallásos szükségét. Ez a sok templom, azon meggyőződésben is megerősített, hogy minél több ily központtal rendelkezik valamely gyülekezet; annál erősebb, és virágzóbb lesz nála az egyháziasság és vallásosság. Vegyük még a mondottakhoz, hogy az érintett nagyszámu templomok, minden vasárnap legalább kétszer telve vannak, még pedig, nem magát mutogatni, vagy kíváncsiságát kielégíteni óhajto, hanem szívbeli buzgósága által ide vonzott, mély áhitattal imádkozó, az ígét épüléssel hallgató közönséggel. Valóban itt nem az „egyházatlanság és üres templomok“, hanem ezeknek ellentéteit szemlélhetjük.

Ha már az itteni templomok számaránya szerint építkezünk mi is, nagyobb gyülekezeteinkben: hány új templomot és parókhiát kellene építenünk és felállítanunk!? Takarékoság vagy fősვნყség, ritkán bosszulta úgy meg magát, mint a mi nagyobb egyházainkban, hol egy templomhoz alkalmaztak inkább két lelkészt eleink, a helyett hogy több templomot építettek, s több lelkészi állást szerveztek volna. Ez a mulasztás, egyházi életünk súlyos veszteségét, s fenyegető veszedelmét képezi. Ugyanis e miatt van megnehezítve, szinte lehetlenné téve a lekipásztorigond, ebből ered, hogy nagyobb gyülekezeteinkben híveink el vannak hanyagolva. Hol egy lelkészre 6 — 10,000 hallgató esik, nincs abban lehetőség, hogy a különben is mindig szaporodó gépies munkával elfoglalt lelkész, gyülekezetének valóban öre, barátja, atyja lehessen. Ezen kényszerített mulasztásból ered aztán, az a dermesztő közöny, az a fel sem vevése egyházunknak és felekezetünknek, kivált református feleinknél. Páratlan tőnemény a többi felekezetek életében, a mi nálunk szinte mindennapi: hogy t. i. kerüljön ki szőlővárosa vagy falujából a református ember, nagyon hamar elfelejtkezik egyházáról. Czigány módra alkalmazkodik azon község vallásához, a melynek tagjává lett, felekezetét oly könnyen leveti, mint ködmönét, s felekezetével együtt sok esetben nemzetiségét is. Mindez nem légből kapott, hanem példákkal is igazolható állítás. Mindennapi eset például azon a vidéken, a hol én is lakom, a Bánátba való kicsavargás, s az oda költözők nagyrésze elvesztett egyházunkra nézve. Mi pedig, még saját gyülekezetünkkel sem bírván, hogyan mehetnénk utána annak, a ki tőlünk elköborol?

Hogy miként megy végbe a skót prezbitériánok isteni

tisztelete: ezt az „Ev. Prot. Lap“ mellé a múlt évben jutalékkul adott „A skót szabadegyház ismertetése“ cz. jeles dolgozattól, melynek szerzője Csiky Lajos, eléggé meg lehet érteni. Mindeu úgy van, a mint ezt a szerző, közvetlen tapasztalása után leírja. — A mi magyar temperamentumunkat kifárasztaná az a sok és hosszú ima, s még hosszabb beszéd. Nálunk tekintetbe vétetik, s fájdalom sokszor minden egyéb felett, hogy milyen a szónoknak az alakja, kiáltása, szemforgatása, hangja, gesticulációja, járása-kelése s t. ef. — Láttam olyat is, ki rendszerint tőkörből tanulta be prédikációját. Az ily embert a skótok bizonyára kinevetnék. Átalában az ő gyülekezeteiknek értelmisége, vallásos műveltsége, s áhitatossága oly nagy, hogy egészen praescindál a szónok hanghordozása, vagy más külsőségeitől. A figyelem, a lényegre irányul; egyedül arra, hogy miként hirdeti az illető a „tisztá ígét.“

Van azonban ezeknek a skót lelkészeknek, legtöbbnyire monoton előadásában,*) behunyt szemmel végzett imáiban, mégis valami megható, vagy megkapó. A tettetésnek, színészkedésnek árnyéka sincs náluk. Azzal a tudattal s meggyőződéssel állanak fel szószékeikre, hogy ők Isten országát terjesztik, hallgatóikat építik, szólnak, mert kell szólaniok. A gondolkozó, a hit igazságaiban, az ige gyönyörűséges tételeiben elmerült, mondhatni elandalodó léleknek, a hangszerveknél egyébire alig van szüksége, hogy magát kinyilatkoztassa. Nem valami keresett phrasisokkal, kiczirkalmazott körmondatokkal, feszes partitíókkal találkozunk náluk, hanem az érvek egymásután, mintegy szuronyt szegezve támadnak, ostromolnak, s csak a meggyőződés felébresztése után hallgatnak el. Innen az imának is bőbeszédősége, ellentétül, a mi kimért imakönyvi modorunkkal. A szív csordultig van tele, idő kell reá, hogy minden panaszát kiöntse, minden érzelmeit feltárja a mennyei Atya előtt.

Én nem óhajtom, hogy a skót lelkészek előadási modora vétessék fel általunk, mert minden utánzásnak ellensége vagyok, csak azt jegyzem meg felölök, hogy előadásuk hiányai, bőségesen kárpótolva vannak, beszédök tartalma, gondolkozásuk keresztyén mivolta, s egész lényökön eláradó szívbeli buzgóságuk és áhitatosságuk által. Részemről, ha egy meggyőződéssel szóló lelkész szónokot hallok, eltekintve az oratori kívánalmaktól, mivel lélek az, a mely elevenít: meg vagyok vele elégedve, tanulok tőle, buzdúlok általa.

Azt is tapasztaltam, hogy skót hitfeleink, nagy különbséget tesznek az orátor és preacher (igehirdető) között. Nekik ez utóbbi kell. S hogy mennyire kicsinylik, a templomi szószéken, a szónoklat bizonyos meghatározott körben forgó és mozgó szabályait: erre nézve szabad legyen egy Tract (vallásos értekezés a nép számára) fordítását adnom, mert a mi ebben előadva és terjesztve van, az a közvélemény kifejezése. Álljon itt tehát a kis elbeszélés, melynek czime: a megsavart egyházi beszéd (The interrupted sermon).

„Egy este együtt beszélgettem lelkész barátommal, ennek tanuló szobájában. Tekintetem a falon függő, gyönyörű himzésű szentirati mondatra esett.**) Ez I. Pét. I. 24, 25. verse volt: „Minden test olyan mint a fü, és az embernek minden dicső-

*) Egyetlen élénk szónokot hallottam Edinburghban, s ez Mac Gregor államegyházi lelkész volt; de ez már élénkségét túlzásig vitte; beszédéből azonban a mély meggyőződés, és hit sugároztak ki.

**) Ily feliratokkal ellátni a falakat, sőt egyéb díszművekben is szentirati helyeket alkalmazni, kegyeletes szokás a skótoknál, s általában az angol népnél.

sége, mint a fűnek virága; megszárad a fű, és ennek virága elhull, de az Urnak beszéde megmarad örökké.“

Beh szép darab, beh csudaszép hímzés ez!

Szép, felelt a lelkész, csudaszép, de még csudásabb az isteni gondviselés azon munkája, melyre ez engemet emlékeztet.

Valóban, felelém, — nem leszek terhére kérelmemmel?

Óh kérem, szívesen elmondom ennek történetét. Ez visszaviszi emlékeimet ezelőtt 25 évre, a mikor még ifju prédikátor voltam. Arra határoztam el magamat, hogy legjobb tudomásom szerint, hirdetem az evangéliomot, de megjegyzem, hogy ismereteim igen homályosak valának. Azon meggyőződésben éltem: hogy mindenekfelett a retorika fogásaiban s elegans formáiban kell magamat gyakorolnom, tökéletesítenem, hogy jó lelkész, jó előadó lehessenek. Bizonyára senki sem állithatja, hogy ezeket, az evangéliom hirdetőjének el kell hanyagolnia; mert vajjon Hall Róbert gyöngébb hirdetője volt-e azáltal az igazságnak, hogy mindig oratori nyelven beszélt? Én azonban ezt mégis túlbecsültem, s hiúságomnak felette jól esett, az a tapasztalat, hogy kivált a magasb ranguak, a gazdagok osztálya felkarolt, s ezeket stylusom szépsége, s ékesszólásom hatalma által sikerült magamhoz vonni. Rendesen oly tárgyakat választottam, a melyek dicsekvési céloknak megfeleltek, s egész heti időmet arra fordítottam, hogy beszédemet csinosíthattam, csiszolgattam, s szóról-szóra betanultam. S a következés mégis az lett, hogy beszédeim tartalma nagyon szegény, és közepszerű maradt, s az evangéliom nagy igazságai, melyek a bűnről, megigazulásról, ítéltről szólnak, bár érintve is lettek általam, — az oratori csinált virágok közé löveket rendesen eltemetve.

Az én jó feleségem, gyakran így szólt hozzám: félek, hogy több csudálót szerzesz magadnak, — mint követőt a Jézus Krisztusnak.

Hogyan édesem? hát nem tetszett neked mai beszédem?

Tetszeni tetszett, — felelé nőm — hiszen te oly szépen prédikáltál, s a mit mondtál igaz is volt; de vannak még sok és drága igazságok a szent könyvben, a melyekről ritkán, vagy sohasem szólasz, s melyeket oly igen nélkülözünk beszédeidben.

Igy az én jó feleségem. Ezenkívül gyakran imádkozott érettem Istenhez, kérve, hogy tanítson engem, miként vezethessem a bűnnek rabjait, és halottjait, az egy, élő, szeretetteljes és életadó Krisztushoz.

S úgy lett, hogy az Ur meghallgatta az én feleségem könyörgését.

Egy vasárnap d. e. prédikáltam nagyszámu hallgatóság előtt, mely, főleg, a közel lakó előkelő egyénekből állott. Épen ahhoz akartam fogni beszédem folyamán, hogy festői leírását adjam, a nap lementének a Galileai tengeren, . . . midőn hirtelen, és véletlenül, egy madár a zárt lég, vagy más körülmény miatt leszédülve, előmbe esett. Az erre támadó mozgolódás, bár rövid ideig tartott is — tökéletesen elég volt arra, hogy engem megzavarjon, s a kerékvágásból kivessen. Beszédem hátralevő része, egészen eltűnt emlékezetemből. Egyetlen szó sem jutott többé eszembe belőle.

(Folytatjuk.)

Csécsi Miklós.

KÖNYVISMERTETÉS.

Bibliai történetek az ó és újtestamentomból.

Irta Pap Károly.

Vezérkönyv a tanítóknak.

Nem lehet az, hogy figyelmen kívül hagyjuk egy oly mű megjelenését, melynek részben hivatalos színezete van; egyházi hatóság által adatik ki. Ezen kezünk alatt levő művet a dunamelléki ref. egyházkerület adta ki, vezérkönyvül a néptanítók kezébe, s ezáltal reformot vélt teremteni a vallástanításban. A szándékot lehetlen meg nem dicséernünk, de hogy a kivitel nem sikerült s hogy Pap Károly ur műve, semmi tekintetben a már megjelent ilyen műveket felül nem múlta, sőt talán azok alatt áll, egyelőre is kijelenthetjük.

Az oktatásügy fontossága általánosan el van ismerve s mindazon államok, melyek rendeltetésük öntudatára emelkedtek, teljes igyekezettel foglalkoznak az iskolákkal, azoknak czélszerűbb berendezése s a jogos igényeknek megfelelő állapotba helyezése kitűzött czél, mely felé határozottan törekeshetnek — De nemcsak államok, hanem a felekezetek is kiváló gondjuk tárgyává teszik az iskolákat s készek a legnagyobb áldozatokkal előbbre vinni. — S itt nem lehet, hogy meg ne emlékezzünk saját hazánkról. Tíz év letelése egy korszakot betöltő tanügyi történetet nyújt. Belátták törvénytevőink, hogy az iskolának hasznát kell venni, hogy ez lényeges faktor az anyagi és szellemi élet fejlődésében. Lett is sürgés-forgás, lett tanügyi irodalom, még pedig elég gazdag, alakultak egyesületek, melyeknek működése az iskola ügye. Azonban az eredmény nem oly kecsgetető, minőnek joggal várhattuk. S ennek oka elsöbben a kezdeményezés nehézsége lehet, de másod sorban az iránytalanság, mely előtűnik úgy a kormány, mint a felekezetek intézkedéseiben. — A kosmopolitikus elvnek hódolt a kormány, s ebből kiindulva külföldről importált tananyag megállapítást, tanítási methodust, iskola felszerelést s nagy erőfeszítéssel egy kalap alá tette az ország minden iskoláját, társadalmi műveltséget, helyi körülményeket és viszonyokat s a kivihető lehetőséget, következetesen szem elől tévesztve. A felekezetek nemcsak hódoltak e nemzeti típusunkkal ellenkező kormányi intézkedésnek, hanem azt támogatták is, s ebből következett aztán azon sajnós valóság, hogy az iskola túlfeszített követelés folytán, megbénult s az ismeretnek oly erejét nem képes nyújtani, mely a nemzet művelődését eredményezhette volna.

Hogy statisztikailag a mi tanügyünk igen fényes lábon áll, azt tagadni nem lehet. — Van 22 ezer tanítónk, van 16 ezer iskolánk. A növendékek 68.3% jár iskolába. Tanítatik minden népiskolában 14 tantárgy. Fölszerelve van az iskolák 79%-a stb. Igy madártávlatból nézve a magyar tanügyet, bizony könnyen elhíhető, hogy az öreg Vilmos császár elámult, bámult, de ha közvetlenül látjuk a dolgot, már aztán más eredmény tárul elénk. Először is azt tapasztaljuk, hogy tanítóképezdénk szervezete van elhibázva, mert a tanítókat nem képesek az idő rövidsége, a halmozott tantárgyak miatt, alaposan bevezetni az egyes tudományokba. Viszont elhibázott a népiskolai tananyag beosztása s rontó hatással van a gyermek értelmi fejlődésére, mert a belépésnél már megterhelhetik a növendék s úgy jár mint az az ember, ki az első tál ételből elrontja gyomrát s a többiből vagy semmit, vagy íztelenül vesz magához. Az iskola felszerelése czélszerűtlen és haszontalan, költséges és a tanítást elő nem mozdítja.

Egyszóval a mi teremtett tanügyünk jelen állapota tart-
hatatlan és a reform igenis szükséges.

Különösen követelik azt a falusi iskolák, melyekre sem a
kormány, sem az egyházi hatóságnak semmi gondjuk nincs.

A növendékek társadalmi műveltségének ignorálása a ta-
nítás tervének megállapításánál, helyrehozhatlan hiba. Ezzel
igen sokat hibázhatunk. Másodszor a helyi körülmények is meg-
figyelendők, hogy az a 6 osztály egy teremben van-e, és egy
tanító vezérli-e? vagy megfordítva. Továbbá a helyi viszonyo-
kat is méltányolnunk kell, mert falusi népünk a földműveléssel
foglalkozva, gyermekei iskoláztatását akként nem teljesítheti,
mint a városi iparosok és kereskedők. stb.

Ezek szoros útmutatása után kell megállapítani a tanter-
vet. — Ezért igen óhajtható, hogy a falusi iskolák jogos köve-
telése szerint, ezek részére úgy a kormány, mint az egyházi
hatóságok specialis tantervet dolgozzanak ki. — Ebből nem
az következik, hogy a falusi gyerekek kevesebbet kell tudni,
hanem az, hogy a lehetőség határán belől mozogjon a tanterv,
vagyis a növendék értelme egészséges fejlődést nyerjen, ne pe-
dig a sok tantárgy meg nem emészthetése által bénulást szen-
vedjen. — Lehet tantárgyat többféleként tanítani, kisebb és
nagyobb terjedelemben, szűkebb és bővebb körben, úgy miként
azt az idő és körülmények megengedik.

Itt az ideje, hogy iskoláinkat és tanítóinkat Égyiptom
szolgaság földjéről kivezessük. Specialis tanterv és ehhez készi-
tett tankönyvekre égetőn szüksége van a falusi népiskoláknak.
Pap Károly urat, illetve a nevezett egyházkerületet is azon ne-
mes szándék vezérelte, hogy az iskolát czéljához elsegítsék, s a
tanítónak nehéz feladatában segédkezzenek.

Hogy a vallásoktatás módszere igen elhibázott az iskolá-
inkban, való igaz, hogy egyházi életünkben ez igen fontos kér-
dés s ennek helyes megoldása üdvös befolyással lenne egyhá-
zunkra nézve, mindenki elismeri. De azt tartozom kijelenteni,
hogy P. K. ur vezérkönyve, ettől igen távol áll. Varga, Dobos,
Árvay műveik elég kalaúzul szolgálhatnak a tanítónak a bibliai
események tanításánál, ha nem szakítunk az eddigi módszerrel
s a világ teremtésénél elkezdjük tanítani s végig megyünk egész
a megváltás művéig.

P. ur munkája az I. II. osztály vezetésénél vezérkönyv. A
tanítónak azonban semminemű tájékozást nem nyújt, egyszerűen
leírja az eseményt, ez már nem új dolog s erre szükség nem volt.

Szükség volt egy módszertanra, mely a vallásoktatást
gyümölcsözővé tenné, s ezen helyes módszertanra alapítva kell
készíteni egy vezérkönyvet. S ezt, P. ur könyve teljesen nélkülözi,
abban találunk bibliai egymásutánságot, de tanítási mód-
szert nem. Cél nélkül vannak sorba szedve az események s nem
találjuk azt a methodust, mely a gyermek értelmére vagy ér-
zelmére fejlesztővé, hatóvá tenné az elmondott eseményt.

Midőn így általánosságban kimondám, hogy P. ur műve a
haladásnak a vallás oktatása körül nem jele, röviden, nézzük
meg, részletesen is.

Előszavában a szerző igen helyes elveket állít fel, p. ha
gondolkodva tanul a gyermek, nemcsak emlékezésének, hanem
szívének és lelkének is tanul. Most már azt várnók, hogy szerző
a bibliai események közül kiválasztja azokat, melyeket a gyer-
mek gondolkodva tanulhat, szerző azonban elégnék tartotta az
elv kimondását, a kiviteltől megretirált.

I. A teremtés. Bibliai útmutatás szerint elmondja a terem-
tés történetét. Ezt már a tanítónak okvetlenül kellett tudni s

így a vezérkönyv újat nem ad a tanítónak. Bezárja a 24-ik zsol-
tárral. Felállít azután kérdéseket, ezek igen hiányosak és a
gyermek gondolkodását nem vezetik bizton, pongyola és szállin-
gózók azok. P. „Mi az a min jársz, a mi a lábad alatt van?”
Hátha azt feleli rá a gyermek: „tégla“?

II. Az első ember pár esete. Elmondva az eseményt, nem
ad bezáróul zsolnárt, pedig jó lett volna a 26-ik. Kérdései itt se
kifogástalanok. P. Hát te mezitelen vagy-e? Miért nem? Az
első pár ember szégyenlette-e mezitelenségét? Az ilyen szük-
ségtelen részletekre menés, könnyen satyrává lehet.

III. Kain, Ábel. Ezen dolgot nagyon világítani a gyermeki
fejletlen elme és sokszor a rosra igen is nagyon fogékony gyer-
mek előtt, nem tartom helyesnek, különösen, ha a kérdésekben
igen is belevezetem a gyermeket a gyilkosság ismeretébe. P. A
ki embertársát megöli, mivé lesz? stb. Ez tanmódszérrelles
kérdés. Különbén csak annyit jegyzek meg itt, hogy a biblia
nem gyerekeknek adatott, de embereknek.

IV. Az özönviz és Nőé áldozata. Szerző itt eltévesztette a
czelt, itt fel kellett volna a háládatosságot tüntetni, mit Nőé az
áldozattal bemutatott. erről azonban hallgat s a kérdéseiben is
mellőzi ezen erkölcsi vonást.

V. Ábrahám. A felvilágosító kérdések itt is hiányosak. P.
Az Igaz Istent imádtá-e Tharé? Mit imádot? Ez igen erős
kérdés s erre az első- második osztálybeli 6—7 éves gyermek
gondolkodva felelni nem képes.

(Vége köv.)

V e r i t á s .

B E L F Ö L D .

LECZKEREND.

A reformátusok debreczeni főiskolája akadé-
miai részének tanrende az 1877—78-i tanév má-
sodik felében.

I. A hittanfolyamban.

Bevezetés az újszövetségbe: hétfőn, kedden d. u. 3—4
és szerdán d. e. 10—11 óráig az V. teremben. — Bevezetés az
őszövetségbe: csütörtökön, pénteken délután 3—4 és szomba-
ton d. e. 10—11-ig az V. teremben. — Új-szövetség magyará-
zata: hétfőn, kedden, szerdán d. e. 11—12-ig V. teremben.
Őszövetség magyarázata: csütörtök, péntek, szombaton délelőtt
11—12-ig V. teremben Menyhárt János.

Keresztyén erkölcsstan: hétfőn, kedden, szerdán d. e.
8—9. V. teremben. — Liturgia: csütörtök, péntek, szombaton
d. e. 8—9. az V. teremben. — Katekhetika és lekipásztori
gond: hétfőn, kedden d. u. 4—5. V. terem. — Gyakorlati bib-
liamagyarázat: csütörtök és pénteken d. u. 4—5. V. terem. —
Szónoklati gyakorlatok: szombaton d. e. 7—8. az V. teremben
Tóth Mihály.

Apologetika: kedden, csütörtökön, pénteken d. e. 7—8-ig
IV. teremben. — Symbolika: naponkint d. e. 9—10. V. terem.
Tóth Sámuel.

Ker. egyháztörténet 2-ik korszaka: kedden, csütörtökön
és pénteken d. e. 7—8. I. terem. — Ker. egyháztörténet IV. kor-
szaka: hétfőn, szerdán és szombaton d. e. 7—8. I. terem. —
Magyar prot. egyháztörténelem: hétfőn, kedden és csütörtökön
d. e. 10—11. u. o. — Hitnézetek története: szerdán, pénteken
és szombaton d. e. 10—11. u. o. — A keresztyénség története
a XIX. században: (spec. coll.) hétfőn és minden második csü-
törtökön d. u. 5—6. u. o. Balogh Ferencz.

Közép és újkori bölcsészet történelme. — Izléstan és bölcsészeti Erkölcsstan. — Tanítási módszertan. (Lásd bölcsészeti szak.) — Egyházi jog. (Lásd : jog- és államtudományi kar.)

II. A jog- és államtudományi karnál.

Magyar kereskedelmi s váltó jog : hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken d. e. 11—12, szerdán és szombaton d. e. 10—11. III. terem. — Magyar pénzügyi törvények : hétfő, kedd, csütörtök és pénteken, d. u. 4—5. III. terem. Búzás Pál.

Magyar polgári jog : naponkint d. e. 9—10. III. terem. — Törvénykezési eljárás, különösen telekkönyvi rendszer s eljárás és gyámügyi törvény : hétfőn, kedden, csütörtök és pénteken, d. u. 4—5. IV. terem. Kallós Lajos.

Magyar állam statisztikája tekintettel Ausztriára : naponként d. e. 10—11. a VI. teremben. — Egyetemes európai jogtörténet : szombat kivételével minden napon d. e. 7—8. VI. terem. Kassay Sámuel.

Római magánjog (Pandecták) : naponként d. e. 9—10. a IV. teremben. — Egyházi jog : hétfő, kedd, csütörtök, pénteken d. u. 3—4. IV. terem. — Római perjog : (spec. coll.) csütörtökön d. e. 8—9. IV. terem. Kovács Sándor.

Büntetőjog és bünvádi eljárás : hétfő, kedd, csütörtök, pénteken d. u. 3—4. és szombaton d. e. 9—10. I. teremben. — Magyar közigazgatási jog : szombat kivételével naponként délelőtt 9—10. I. terem. — A hábru jog : (a nemzetközi jogból spec. coll.) szerdán d. e. 11—12. VI. terem. Körösi Sándor.

Magyar alkotmány- és jogtörténet : hétfőn és csütörtökön d. e. 11—12. IV. teremben, kedden és pénteken d. u. 4—5. I. terem. — Magyar közjog : hétfőn, kedden, szerdán, pénteken és szombaton, IV. teremben, csütörtökön pedig az I. teremben délelőtt 8—9-ig. — Igazság és művelődésügyi politika : (spec. coll.) kedden és szombaton d. e. 11—12. IV. terem. Liszka Nándor.

Jogbölcsészet : hétfő, kedd, csütörtök és pénteken d. u. 3—4. a III. teremben. Thótferencz.

Törvényszéki orvostan : szerdán és szombaton d. e. 11—12-ig az I. teremben. Dr. Török József.

Középkor és újkori bölcsészet történelme. (Lásd bölcsészeti szak.)

Magyar prot. egyháztörténelem. (Lásd hittudom. szak.)

III. A bölcsészeti szakban.

Közép és újkori bölcsészet történelme : hétfő, kedd, péntek, szombaton d. e. 8—9. III. terem. — Izléstan és bölcsészeti erkölcsstan : szerdán és csütörtökön, d. e. 8—9. III. teremben. Thótferencz.

Tanítási módszertan : hétfő, kedd, csütörtökön. IV. terem. Oszterlamm Ernő.

Kant : „Kritik der reinen Vernunft“ című művének az eredeti német szövegből magyarázása főbb vonásokban, kedden, pénteken d. u. 5—6. IV. terem. Dr. Vellentszény Mór.

Diplomatika (oklevéltan), hétfő, csütörtök és pénteken d. u. 2—3. I. terem. Geresi Kálmán.

Cicero „Pro Milone“ orációjának fejtegetése az eredeti szövegből, kedden és csütörtökön d. u. 5—6. III-ik teremben. Lengyel Zsigmond.

Sophokles „Antigone“-jének fejtegetése az eredeti szövegből, csütörtök, 8—9. VI. teremben. Gergely Károly.

Válogatott fejezetek az ember élettanból : hétfőn, kedden d. e. 8—9. I. terem. Dr. Török József.

Széneny-vegyek vegytana — kísérletileg : kedd és pénteken d. u. 5—6. vegytani terem. Dr. Koós Gábor.

A természettan újabb vívmányai : hétfő és csütörtök d. u. 5—6. vegytani terem. Pap József.

Arab nyelv : hétfő és csütörtök d. e. 9—10. VI. terem. — Szanszkrit nyelv : kedden és szerdán d. e. 9—10. VI. terem. Lugossy József.

Lessing : „Laokoon“-jának fejtegetése az eredeti szövegből, kedden és pénteken d. u. 2—3. IV. terem. Zimmermann Gyula.

I-ső francia folyam : hétfő, csütörtök és pénteken d. u. 4—5. VI. terem. — II-ik francia folyam : szerdán, szombaton d. u. 2—3. I. terem. — III. francia folyam : szerdán és szombaton d. u. 3—4. I. terem. — I-ső angol folyam : hétfő, csütörtök, pénteken d. u. 2—3. III. terem. — II-ik angol folyam : szerdán, szombaton d. u. 4—5. I. terem. P. Nagy Sándor.

IV. Ügyességek.

A gyorsíró egyesület módosított alapszabályai alapján egy akad. tanár felügyelete alatt működik.

A vívó- és torna-iskola a főiskola épületében tartja óráit.

Falusi levelek a szerkesztőhöz. XVI. *)

Képzelnem tudom, hogy milyen fanyar mosoly vonul el azoknak ajkán, kik az elmélet légies körében száguldó paripáira vetve föl magokat, visszalépést jajszékelnek minden oly irányzatú törekvésben, mely szabadelvűségök ittott eltévesztve felállított korlátain túlszökve készül megkezdeni útját, s kik a lelkészválasztási rendszabályok mostan virágzó rózsaluagában szenderegve, nem érzik semmi szagát annak, a mi rothad Dániájokban — midőn olvasni fogják e sorokat, melyek fölé ha vezérczikkező értekezés komolyságára hangoltan kerülnének ki a toll alól — ez lett volna címül leírva : „Az egyház mint a korrupció terjesztője napjainkban“, — míg így egy rövidke levél szűk körében futva el soraim, csak arra tartanak igényt, hogy néhány — az életből vett — vonással festhessenek oly képecskéket le, melyek nem gyönyörködtetésre szánvák, de undorító hatásuk észrehozó erejénél fogva talán nem leendenek korszerűtlének.

Egy üres egyház áll a háttérben, anyagilag rendezett állapotokkal, erkölcsileg, s vallásilag jó szellemmel . . . a hívek benn egyházuk iránt szeretettel, s annak ügyei iránt kellő buzgalommal bírnak ; mint községi lakosok meglehetősen jó létnek örvendenek, szorgalommal viragoztatják házaik környékét . . . adósság nem görbeszti meg derekukat az uzsora henczegő hatalma előtt.

Sirjában aluszszá álmát a jó pásztor, ki szavának erejével, lelkének tüzevel, s életének fénylő példájával vezette őket az erény és becsület útján az élet gyönyörű szép mezejére, s legeltetie őket szép kies folyóvizek körül.

Halála után megindul a licitáció a katedrara . . . titokban megperdül a dob, s felsikolt az árverezés szennyes szava : ki

*) Bármily szomorú visszaélések történjenek is a lelkészválasztásoknál itt-ott, a keresztény nép mint gyülekezet nem vesztheti el lelkészválasztási bibliai jogát. Képeztessenek oly lelkészjelöltek, kik lelkési jellemmel bírnak, s ne csak a tanulás, hanem főleg az erkölcsi magaviselet s jellem is folyvást s leg súlyosabban ellenőriztessek. Baj van, annak orvosoltatni kell, egyik orvosszert a fegyvelés rendszeresítése.
Szerk.

ad érte többet?!... Igéretnek tétetnek innen is onnan is, — levelekben hozva meg az árverezésen személyesen meg nem jelenhetők offert-jeit... Legtöbbet ígért egy sápadt képű aspiráns káplán, kit egy másik kerület a papságból kiszóktetett... ő ad érte 1200 forintot; s az ajánlott összegnek felét leteszi most, felét majd akkor, ha beköszöntő prédikációját elmondta már a katedraban, mely most üresen áll. — Az előre letett 600 frtot egy úri ember felveszi, a másik 600 frtról szóló kötelezvényt zsebébe dugja...

Megindul most a korteskedés... A pálinka mérő zsidó, és a korcsmáros ágensekké avattatnak fel... pálinka és bor folyik mint tenger... Ki fizeti meg? Meg van már az fizetve; hanem az árát később adja csak meg az eltántorodott nép... A pálinkás zsidót elnevezik alesperesnek, a zsidó korcsmárost főesperesnek. Hajnaltól délig az alesperes tanácsát hallgatják, déltől késő éjjelig a főesperes beszédeit nyeldesik...

Ez így tartott 6 héten keresztül a választást megelőzőleg! A választás eredménye lett egyhangú elordítása a derék pap nevének, ki már eddig is oly sok jókban résztett őket.

Azóta néhány év mult már el, s a nép — mely egykor szorgalmas és becsületes volt — megszokván a mulatságot, — ma már a maga pénzén mulat, s hol azelőtt nem igen volt eladó ház és telek, ma már kapni házat, s telket az adósság örvényébe sodort gazdáktól, a mennyi csak kell!

S az egészben ez a legszomorítóbb! A népnek ez elsúlyedése! — S az egyházi hatóság ezt elnézte? kérni talán valamelyik jólelkű, de a korszellemmel semmit nem haladott — nézegetője ezen genie-nak. — Természetesen elnézte, mert nem látta; a kik látták, tudták, azok sem tehettek semmit, mert hát a „nép szava Isten szava!” s volt annyi előrelátás a rendezőkben, hogy a függőnyt csak azután húzták fel, mikor a komédia már lefolyt a deszkákon... Láthatott ugyan a vizitáció az első évben még a pap pinczejében boros hordókból szivogató derült arcú prezbitereket, s érezhette is örömtől reszkető karjaiknak ölelgetését; — de hát az idő lefolyt — mely kitűzve van a törvény paragrafusában a választás elleni felszólalásra, s ha lenne is kereset az ily választás ellen, az „tárgyi tényállás hiányában” megszüntetendőnek ítélnék a modern jogelmélet kitünőleg képzett bajnokainak felszólamlására, mint az megtörtént egy másik választás ellen beadott kereset alkalmával: melynek részletes vonásait a jövő levelemben fogom bemutatni, s pedig nem túlszinezéssel, de nem is halványítva annak kiáltó festékét semminemű keveréssel...

Te pedig — tisztelt szerkesztő barátom, adhatod e képeket nyugodt lélekkel, s azon szándéktól indítatva is, hogy használsz az ügynek... mert vannak esetek, hol valamely kór — mely minden rendesen alkalmazott gyógyeljárásnak ellenszegült — a végső esetben megkísérlett drasztikus szerekre vesztette el veszélyes jellegét... s én bízom az illetékes közegek eltompulni látszott érzékének megnyílásában; s talán épen az undort gerjesztő szagnak ezen elterjedése nyitja meg a szendergő szerveket megszagolására annak, a mi rothad körülöttök.

V a s k a l a p.

K Ö N Y V É S Z E T.

Magyar Protestáns egyházi és iskolai **Figyelmező**. Szerkeszti s kiadja Révész Imre. IX. évfolyam. I. füzet, 1878. január, 1—48 lap, Debreczen. Tartalma: I. Egyházunk sikertelen küzdelmei a múltban s a jövő zsinat felőli remények, Ré-

vész Imre. II. Tormássy János ref. szup. kivonatos dolgozata a pesti vallásügyi bizottság munkálataiból, közli Hoffer Endre. III. Egy jelenkori német protestáns s egy hajdani magyar református tekintély rövid alaptételei az egyház alkotmányáról és a zsinatról. IV. Egyháztörténelmi tárcza (4 darab) Szabó Károly, Szilágyi Sándor, Thaly Kálmán, Thallóczy Lajostól. V. Egyházi krónika. VI. Rövid irodalmi szemle és könyvészet. — Előfizetés egy évre 4 frt.

Gyakorlati lelkészet. Szerkesztő s kiadótulajdonos Vasadi Balogh Lajos gyúró-kuldói reform. lelkész, szerkesztőtárs Öreg János felszentelt ref. lelkész s bölcsészettanár Nagy Kőrösön. III. füzet: alkalmi egyházi beszédek. Ára 1 frt 60 kr. (Debreczen) 1877. 8r. 205 l. Egyedül a szerkesztőségénél kapható megrendelés útján, Gyúron, u. p. Mártonvásár. E most megjelent 3-ik füzetbe dolgoztak Papp Gábor, Dr. Heiszler József, Czelder Márton, Fábíán Mihály, Szél Kálmán, Madarász Imre, Vasadi Balogh Lajos, Tatay Imre, Pazar József, Kiss Kálmán, Dömötör Bertalan, Ujlaky Gábor, Öreg János, Morvay Ferencz, Silling Károly, Kiss Áron. — A két első füzethez méltán csatlakozik a változatosságban gazdag 3-ik füzet. A 4-ik füzet is meg fog jelenni, a zsinatra törvényjavaslatot is fog hozni. A pártolás és terjesztés a lelkész urak figyelmébe ajánlatik.

L'église protestante évangélique française de Bayswater et sa mission à Londres. A bayswateri (városrész neve Londonban) francia evangyéliomi prot. egyház és missiója Londonban; 15-ik évi jelentés 1876-ra. Jelige Márk XVI. 15. London, 1877. 8r. 51 l. E derék missiói egyházzól, lehet később, bővebben szölandunk, megérdemli a tanulmányt. — Nálunk a meglevő is elmállik kezünkben, ott a semmiből is, mondhatni, alkotnak. Du Pontet de la Harpe lelkész urat, mint személyes ismerőjét, a távolból melegen üdvözli e Lap szerkesztője. — A missiói egyháznak tovább-tovább fejlődést!

K Ü L Ö N F É L É K.

— A dunántúli szuperintendencia — úgy értesülünk — a lelkészválasztási szabály revideálását a tavaszi közgyűlésen munkálatba nem veszi, minthogy az egyházi életre nem tartja eléggé üdvösnek.

— B a r a k o n y i Kristóf reform. s. lelkész urat, Böhönyén mult év decz. 20-án egyhangulag lelkészszé választották. Már egyszer meg volt ő Pettenden választva, de a sorrend miatt, állását nem fogadta el. Nem tudjuk most, gratulálhatunk-e?

— Székesfehérvárott Gáncs Ödön megválasztott ev. lelkész beigtatásánál, más felekezetek sértve érezték magukat, hogy a díszlakomára, mi a beigtatást követte, nem volt senki más felekezetből hivatalos. Ezt azért hozzuk nyilvánosságra, hogy az intézkedő egyének, máskor ne felejtkezzenek meg a felekezetek kölcsönös szeretetéről s közelebb hozásáról.

— A z o r s z á g o s p a e d a g ó g i a i t á r s a s á g megalakult mult év decz. 16-án. A kik olvasóink közül ennek tagjai akarnak lenni, vagy ennek szervezetével, hivatásával megismerkedni óhajtanak, forduljanak Dr. Kiss Áron titkár úrhoz (Budapest Kálvintér 6. szám).

— C s á k v á r i ref. egyház lelkésze Máthé József, úgy értesülünk, az egyházmegyei közgyűlésen azt akarja indítványozni, hogy ha az özvegy papnék nem járnak templomba és nem élnek úrvacsorával, nyugdíjt ne kapjanak. (Beküldetett.)

— B i c s k e i reform. egyház a tanügy iránt pár év óta

nagyszerű áldozatokat hoz, mi kiváltképen Balogh György ur érdeme. Közelebb egy tanítóját ez egyháznak Körmentre választották s helyébe nőtanítót helyeztek S z e n t e I l o n k á t.

— A z ú j é v e l m u l t, az egyházak gondnokainak számadása megtörtént, ez alkalommal felhívjuk az egyházmegyék becses figyelmét arra, hogy állítsanak számvevői hivatalt. Némely egyházmegyében ez már fennáll s üdvös hatása szemmel látható. Mert így nem történik ilyen eset. S. egyház kúrátori számadási bor és vendégeskedés számlája ellen a lelkész nehézséget emelt s lett belőle baj. A kúrátorok ellene lázítottak, végül megunva a lelkész a sok bosszantást, cserélt. — Ilyen történet nem ékesítené akkor éltünket.

— A z s i n a t t a r t á s e s z m é j e élénken foglalkoztatja az érdeklődő közönséget. Igen óhajtánánk, ha a kiküldött bizottságok a sajtó útján néha jelét adnák, hogy dolgoznak, s így az ügy előre halad. — Ezen alázatos kérést több lelkész intézi hozzájuk.

— A d u n a m e l l é k i ref. egyházkerület lelkészválasztási szabály javaslata, mint több helyről értesítenek, alkalmazást eszik. A béke kedvéért, mely minden felvirágzás hősöje, kívánatos is. (Beküldetett.)

— F e j é r m e g y e i közigazgatási bizottság azt határozta, hogy minden iskolában felekezeti különbség nélkül, tartoznak a községek minden tankönyvet beszerezni s az árát az előjáróság a szülőktől úgy szedi be. — Kényes dolog, egyelőre csak megemlíjük s nem teszünk rá megjegyzést. (V.)

— I r o d a l m i t u d ó s í t á s. „A szatmári ref. egyházmegye története” című művem, tőlem nem függő akadályok miatt, e. j. január hóban meg nem jelenhetik. 20 év különben már készen van belőle, s remélem, hogy pár hó múlva szétküldhetem. — Nayy-Körös, jan. 27. 1878. Kiss Kálmán.

— T é l i U j s á g. A makói vallásos heti néplap 6-ik száma (egy szám ára 2 kr.) megjelent, tartalma: a falnak is van füle; a boldog élet (vers); János bácsi beszélgetései Ferenczcel az ő rokonával; a makói ref. egyház története.

— **Kiss András** a debreczeni református főiskola nyugalmazott tanára f. é. január 28-án élete 70-ik évében elhunyt, s így a múlt év november 9 én elhalt nejét Asztalos Máriát 11 és 1/2 héttel élhette túl. — Az apát és anyát gyászolja hátramaradt két fia Zsigmond és Albert. — Kiss András született Panyolán (Szatmár) 1808 ban, felsőbb tanulói pályáját a debreczeni kollégiomban végezte el 1832-ben, aztán tansági oktató, 1850 őszén m.-szigeti tanár lett, 1853 óta a debreczeni főiskolánál a hellen és latin nyelvek tanára 24 éven át, utóbbi 14 év alatt jogi tudományokat is adott elő a jogakadémiában; végre 1877. július havában a tanügy terén négy évtizednél több ideig tartott buzgó forgolódása után nyugalomba lépett. Tiszta vallásos jellem, lelki nemes vidámság, tanítási kedv és buzgóság, tanítványaihoz barátságos nyájasság emlékezetessé teszik őt. — Legyen áldott emlékezet!

— **Kiss András** temetése január 30 án délután 3 órakor ment véghez előbb a háznál összhangzatos és gyülekezeti gyászenek mellett, majd a nagy templomban, hol Könyves Tóth Mihály lelkész ima, életrajz felolvasása után tanúság-

teljes emelkedett beszédet tartott a tudományról, az emberi és isteni tudomány hatásáról, a tanároknak s épen az elhunytak nagy feladatáról, kiemelve a boldogultnak tudományos, hazafiúi és keresztyén nemes jellemét. Egyházkerület, főiskolai, tanári karok, a tanulók nagy száma, s a város értelmisége vettek részt a végtisztességtételen. — A péterfiai temetőben, jó neje s kedves leánya mellé takarítottak el a földi hamvrészek. Béke az elköltözöttnek!

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

3—3

P Á L Y Á Z A T

a széplaki (Biharmegye) ref. leánytanítói állomásra.

Fizetés évenként az egyháztól: Tizenhat = 16 köből kenyérnek való búza, három = 3 köből szemes tengeri, huszonegy = 21 frt o. é., három = 3 öl jó tűzifa. Becsületes lak két vékás jó telekkel. A tanítványoktól: tandíj egyenkint egy frt 20 kr. és egy-egy fél véka búza vagy tengeri.

A konfirmándusok fizetnek 40-40 krt. Hetven tanítványra lehet számítás, és tíz konfirmándusra.

Ezen állomást elnyerni óhajtók jelentkezzenek a helybeli lelkészi hivatalnál márczius hó 15-ik napjáig, bemutatván addig bizonyítványaikat.

Ha hivatott nő jelentkezik, elsőbbség fog neki adatni.

Nagybecsű vallásos olvasmányok

König R. lelkésznél Budapesten (Váci-ut 34. sz.)

kaphatók:

- 1 **Bibliai kézikönyv**, kalaúzúl a szentírás tanulmányozásához. Készítette Dr. Angus József, az „ázsiai királyi társaság” tagja. Lelkészek és theológiát tanulók számára. Magyar fordításban 46 iv, díszes földabroszszal. Vászomban kötve 3 frt 80 kr.
- 2 **Bibliai földrajz** (képekkel). Palesztina földabroszával. 23 1/4 iv 70 kr.
finom kötésben 90 kr.
- 3 **Bibliai régiségek** (képekkel). Palesztina földabroszával 23 iv 70 kr.
finom kötésben 90 kr.
- 4 **Hajnalpir**, első vallásos oktatás kis gyermekek számára (képekkel), egész vászonban 70 kr.
- 5 **Napfelkölte**. 39 ó-testamentomi történet jó gyermekek számára, egész vászonban 70 kr.

Megrendelésre utánvétellel is megküldetnek postán.

6—4

Debreczen 1878. Nyomatott a város könyvnyomdájában.

Teljes számú példányokkal még szolgálunk.